

Om utanförskap och gemenskap

i Intervju med Helen Carlander

Berätta om själva upprinnelsen till boken?

– Det behövdes en bok till kursen i socialpedagogik med innehåll i enlighet med GY11. Eftersom jag är utbildad inom området och hade mycket material, föll det sig naturligt att sammanställa allt till en bok.

Vilka kriterier var viktiga för dig?

– För mig var det viktigt att boken på ett tydligt sätt kopplades till kursplanen. Den ska fungera som ett praktiskt hjälpmedel för lärare i undervisningen och ge eleverna kunskaper och frågeställningar i deras kommande yrkesliv.

Ämnet socialpedagogik handlar om människan i samspel med sin omgivning och där lösningen på olika hinder främst finns i omgivningen.

– Människor kan ha olika begränsningar; fysiska, kognitiva, kulturella, sociala och psykiska. Dessa kanske man inte kan göra något åt, men man kan alltid hitta något att påverka eller utveckla hos brukaren eller i dennes omgivning. Man kan alltid förbättra brukarens livssituation.

I boken tar du upp begreppen utanförskap och gemenskap. Berätta.

– En viktig del i boken handlar om just utanförskap och vad det är man står utanför, det vill säga en gemenskap. Det finns olika gemenskaper kopplade till vissa sociala kompetenser eller förmågor, som arbete, utbildning eller fritidsintressen. Det är centralt för oss människor att få vara delaktiga i en gemenskap. Det ger livet en mening, en upplevelse av att vara någon att räkna med. Och det finns många koder för olika typer av gemenskaper.

Helen Carlander är vård- och omsorgslärare och aktuell med boken *Socialpedagogik*. I den beskriver hon bland annat arbetet med personer i utanförskap, med fokus på lärande och den enskildes möjligheter till utveckling.

Text Siljastina Rönnkvist Foto Benny Ottosson

Vem är du?

Helen Carlander

YRKE Vård- och omsorgslärare med betoning på socialpedagogik
FAMILJ Jag bor i Ljungskile med två tonårsskilar, den ene musikkille och den andre kälkhockey-spelare.

PÅ FRITIDEN Hela familjen är fotbollsinresserad så vi går ofta på fotboll, och så tränar jag på gym. Jag älskar att jobba och jag gillar att vara riktigt engagerad, i vad jag än ägnar mig åt.

FAVORITPLATS Ljungskile, jag älskar att bo här och trivs hemma i huset.

FRAMTIDEN Jag fortsätter att arbeta med och utveckla vård- och omsorgsprogrammet på olika samhällsnivåer, det känns både viktigt och aktuellt.

Inom socialpedagogiken talas ofta om begreppet "empowerment".

– Empowerment innebär att vi människor har en egen makt att själva bestämma över vår livssituation. Genom empowerment är makten kvar hos brukaren, med rätten att själv definiera vilka svårigheter han eller hon har. Att inkludera människor i gemenskapen är att låta dem ha kvar makten att bestämma över sitt liv.

Samtalsmetodik

I arbetet med personer i utanförskap är samtalsmetodik en användbar och bra metod. Enligt Helen är det viktigt att ställa frågor som öppnar upp samtalet, men samtidigt vara noga med att inte ta över och komma med lösningar.

– Förmågan att lyssna aktivt och ställa bra frågor är helt avgörande, enligt Helen. Genom att ställa de rätta

frågorna leds samtalet vidare och personen ifråga får chansen att utvecklas. Samtalet ska vara stödjande och problemlösande, det är viktigt.

Om relationer

I professionella relationer använder personalen sin relation till att påverka och utveckla brukaren. Det är en balansgång mellan personalens ansvar och makt kontra brukarens självbestämmande och egenmakt. Frågan som uppstår är enligt Helen hur personalens klarar av denna balansgång med respekt för brukaren.

– Det är viktigt att i professionella situationer vara medveten, när man använder sin makt och bestämmer över en annan människa. Som professionell är man representant för ett system och måste hålla en viss distans. Att vara kompis är något helt annat.

Drama i undervisningen

Att använda drama kan vara ett bra sätt att åskådliggöra en svårighet, utan att för den skull behöva lösa den.

– För mig har det alltid fungerat väldigt bra när jag har använt drama i undervisningen, berättar Helen. Alla elever, till och med de som inte gillar att spela teater, tycker att det är roligt, och det är varken svårt eller komplicerat för oss lärare. Man kan exempelvis prova att spela upp korta sekvenser, sluta när det är halvt kaotiskt och diskutera utifrån det.

Finns det fler användningsområden för boken?

– Ja, boken fungerar lika bra inom exempelvis vidareutbildning och kompetensutveckling. Frågorna är desamma, det enda som skiljer är att ordet "praktik" byts ut mot ordet "verksamhet".

Är du nöjd med slutresultatet?

– Ja, det är jag faktiskt. Och det jag är extra stolt över är alla de verkliga människor och berättelser som finns med i boken. Det ger en inblick i utanförskapet och i svårigheterna med integrering. Jag har också fått ett väldigt fint mottagande av eleverna själva. De tycker att det är roligt att deras egen lärare har skrivit kurslitteraturen. /

” Det är viktigt att i professionella situationer vara medveten, när man använder sin makt och bestämmer över en annan människa. Som professionell är man representant för ett system och måste hålla en viss distans. Att vara kompis är något helt annat.